

HERÉNYIEK HÁZA

A Herényi Kulturális és Sportegyesület életének és közösségi házának története

Egy kis történelem

Herény ma a Vas megyei megyeszékhely, Szombathely északi városrésze, az 1950-ben történt egyesülésig önálló kisközség volt. A régészeti kutatások szerint már a kőkorszakban lakott hely volt, de főként a rómaiak idejéből számtalan lelet került elő, és az 1992-ben itt talált 38 darab I. századi arany-péNZ valóságos világszenzációnak számított.

Az 1900-as évek első fele a herényi lokálpatrióták számára különösen fontos időszak. A Herényi Kulturális és Sportegyesület létrejöttét nagyban motiválta, hogy apáink, nagyapáink elbeszélése és sokak gyermekkori élménye nyomán volt mire építenünk: az akkori faluközösség már létrehozta a közösségi élet számtalan formáját. Több egyesület működött: voltak köztük jogilag bejegyzettek – például a már 1912-ben megalakult Önkéntes Tűzoltó Testület, a Levente Egyesület (1924), a Gazdakör (1922), a MANSZ helyi Csoportja, az Iparoskör és a Sportkör – s jogilag nem bejegyzettek, amelyek főként egyházi jellegű szervezetek voltak. Ezeknek a köröknek mind voltak összejöveteleik, báljaik, zászlószenteléseik stb., amelyek nemcsak tagjaiknak, hanem az egész faluközösségnek alkalmat teremtettek az együttlétre.

Ebben az időben a tanító, a kántortanító és a plébános volt a helyi kulturális közélet „motorja”. A kultúrház megépítése előtt főként az iskola és a kocsmá volt a közösségi élet színtere. 1932-ben aztán, a nehéz gazdasági helyzet ellenére, megépült a kultúrház – amely jelenleg egyesületünk otthona és a herényi közösségi rendezvények fő helyszíne –, s ezzel új lendületet kapott az akkori közösségi élet. A korabeli sajtó így írt erről: „... egy nagyobb teremből és több szobából áll az épület, amely otthont ad majd a község egyesületeinek, gyűléseinek, ünnepé-

lyeinek és népművelő előadásainak és aminek építéséhez a földművelésügyi és népjóléti miniszter 10.000 pengő adománnyal járultak hozzá.”

Rendszeresen játszottak színdarabokat. Évente három-négy darabot is betanultak, és ezekkel a közei falvakban is felléptek.

A szocializmus éveit ellentmondásos folyamatok jellemezték. 1951-ben felújították a kultúrházat – de sajnos, amit akkor csináltak, azzal volt később a legtöbb gond. Az 1970-es évek elején megszűnt Herényben az iskola, a tanítók – a szellemi mag – elkerültek Herényből. Ezzel a közösségi élet visszavonhatatlanul megváltozott. Közben az 1960-as évek elején a televízió megjelenésével a kultúrház átmenetileg újra igazi közösségi színtér lett – hiszen a családoknál nem nagyon volt televízió –, de ez csak átmeneti fellendülést hozott, a látogatottság néhány év elteltével újra visszaesett. A 70-es évek közepe, amikor a kultúrház a Művelődési és Sportház Ifjúsági Klubjaként üzemelt, hozott egy kis pezsgést, de aztán az anyagi és a személyi feltételek hiányában kezdett minden lezúlleni. A 70-es évek végétől már csak alkalmi rendezvények voltak, a közösségi és kulturális élet gyakorlatilag megszűnt...

A kilencvenes évek elején elkezdtek mozgolódni a herényi városrészen élő fiatalok. Baráti körök kértek bebocsátást az üresen álló kultúrházba, ami nem mindig sikerült. Megtudtuk, hogy eladni szándékoznak az épületet, és ekkor felhívásokkal, szórólapokkal mozgósítva a helyi közéletet, próbáltuk ezt megakadályozni. 1994. május 30-án a kultúrház megmentése érdekében 34 fővel (akik között volt mérnök, tanár, vállalkozó, hivatalnok, diák és kétkézi munkás, tehát szinte minden réteg képviselve volt) megalakítottuk a Herényi Kulturális és Sportegyesületet. Aztán kétévi kemény küzdelem következett: szinte havonta tárgyaltunk az önkormányzattal, a Művelődési és Sportházzal,

és 1996 júniusában aláírásra került a szerződés, mely szerint tíz évre megkapjuk ingyenes használatra a kultúrházat. Ezzel *Szombathely városában elsőként egyesületünk kapta meg egy kulturális közösségi tér működtetési jogát.*

És megkezdődött a munka...

Nem volt igazából semmi pénzünk, de volt lelkesedésünk. Társadalmi munkában elvégeztük a ház belső felújítását, és új kerítést készítettünk több mint egymillió forint értékben. Elkészült az udvar parkosítása, szintén társadalmi munkában, melynek összértéke megközelíti a nyolcszázezer forintot; és egy szerszámos kisházat is építettünk, mintegy hatszázezer forint értékben. Egyesületünk a kultúrház működtetésének átvételekor szinte üresen – hatvankét darab szék és három asztal – vette az épületet birtokba, azóta évről évre gazdagodva egyre színvonalasabb közösségi házzá vált. Míg 1996-ban évi néhány tízezer forintos költségvetésből gazdálkodtunk, 2009-ben költségvetésünk már meghaladta a 15 millió forintot. Mindezeket csak úgy tudtuk elérni, hogy személyes kapcsolatokon keresztül megnyertük ügyünknek a helyi intézményeket, gazdálkodó szervezeteket és vállalkozókat. Ez kezdetben nehezebben ment, de amikor látták, hogy van értelme az adakozásnak, a segítségnek, hogy szépül a kultúrház és fejlődik a közösségi élet is, egyre többen és többen álltak mellénk.

A Herényi Kulturális és Sportegyesület egyik fő célkitűzése az volt, hogy a kultúrházat megmentse a teljes lepusztulástól, új életet leheljen belé, és a közművelődés, az ismeretterjesztés, a közösségi élet színterévé tegye. Másik fontos célkitűzése volt a helyi hagyományok, emlékek megőrzése és az őseink iránti tisztelet felébresztése az itt élők körében. Tevékenységünkkel a herényi városrész életébe új színt vittünk, rendezvényeinkkel a közösségi összefogásnak olyan kulturális fórumát teremtettük meg, amely elősegítette a sok évtizedes tradícióban gyökerező herényi lokálpatriotizmus új életere kelését.

Munkálkodásunk során alkalmi hangversenyek, kiállítások, ismeretterjesztő előadások, kirándulások mellett kézimunka-szakkör, asszonytorna, nyugdíjas-kör, keresztény ifjúsági csoport, karate, sakk, teke, labdarúgás, kispályás-labdarúgás, bélyegyűjtő kör, íjászat, kézműves-játszóház és egy állandó helytörténeti kiállítás szervezésével rendszeres találkozási és művelődési lehetőséget teremtettünk az itt élő különböző korosztályoknak.

2001-ben megtörtént a kultúrház parkosítása. 2002-ben megszerveztük az I. Herényi Közösségi

Napokat és a Herényből elszármazottak találkozóját. 2003-ban – látva, hogy milyen kertészeti értékek vannak lakóhelyünkön (az országban egyedülálló módon 35 kertészet és kertészeti vállalkozás működik alig egy négyzetkilométeren) –, egyesületünk szervezőmunkájának köszönhetően létrehoztuk az *I. Herényi virágút* elnevezésű virág és dísznövény kiállítást és vásárt, kulturális és szabadidős programokkal fűszerezve. Úgy érezzük, felejthetetlen élményt szereztünk a mintegy húszezer látogatónak, és nem utolsó sorban a herényi lakosok öntudatát és lokálpatriotizmusát is erősítettük. Azóta minden évben a herényi városrész nagy eseménye ez a különleges és már az egész Dunántúlon híressé vált rendezvény. 2004-ben az Önkormányzat segítségével sikerült egy *Ifjúsági és Információs Központ* létrehozni a kultúrházban, ahol – főként a fiatalokra alapozva – az internet nyújtotta lehetőségek kiaknázásával új dimenziókat nyithatunk a lakóterületünkön élők számára. Mindezek mellett számos kiállítás, élménybeszámoló, ismeretterjesztő előadás szervezésével színesítettük mindennapjainkat.

2004 körül már látszott, hogy kinőttük a házunkat, így a bővítés lehetőségeit kezdtük keresni. Vezetőségi tagunkat, Kiss Beatrixet és férjét, Hajdu Istvánt (mindketten építészek) megbíztuk, hogy készítsen tervek az épület bővítésére. Kiemelt szempont volt, hogy a ház többfunkciós helyiségekkel rendelkezzen, egyidejűleg több rendezvény lebonyolítására is alkalmas legyen. Törekedtünk rá, hogy motívumaiban utaljon a Herény területén talált római-kori maradványokra és emlékekre is. Figyelembe kellett venni a tervezés során a beépíthetőséget is, hiszen a telek mérete, a szomszédoktól való távolság behatárolta álmainkat (például a kerékpártároló épületrész 45 fokkal el kellett fordítani az eredeti tervhez képest). Szerencsére az önkormányzat partner volt mindebben. A siker aztán gyorsan jött is, hiszen a Szombathelyi Önkormányzattal közösen pályázatot nyertünk egy „Szombathelyi térségi Turisztikai Kerékpáros és Kulturális Centrum” kialakítására, amely az eddigi mintegy 150 m²-es épület 560 m²-re való bővülését tette lehetővé. Az építkezés 2006 augusztusában kezdődött, és 2007. április 28-án megtörtént az ünnepélyes átadás. Az átalakítási munkálatokra az Interreg III. A program 120 millió, a ROP.1.1 program pedig további 30 millió forintot biztosított.

Összességében megállapíthatjuk, hogy az elkészült épület megfelel az előzetesen felvázolt elképzeléseinknek. A helyiségek mindegyike multifunkcionális; például a nagyterem a karate edzések, és a női torna-foglalkozások mellett konferenciák,

ünnepek, közösségi összejövetelek helyszíne is. Ugyanígy a többi helyiség funkciója is rugalmasan változik a programok függvényében. Ez természetesen az eszközök, berendezések gyorsabb kopásával, elhasználódásával fog járni, amit folyamatos karbantartással illetve pótlással tudunk szinten tartani. Háromévi üzemeltetés után látjuk a hibákat is: sajnos az épület fűtése gázzal lett tervezve, nincs alternatív lehetőség (nyáron a meleg vizet is csak gázkazánról lehet biztosítani), ezen felül tökéletlen a világítástechnika és nyomasztó a légkondicionálás hiánya. Sürgősen pályázati lehetőséget kell keresnünk az alternatív fűtés megoldására – a villany- és gázszámla mérséklése érdekében.

Eddigi munkánk elismerését bizonyítja, hogy 2006 szeptemberében újabb tíz évre *használatbavételi szerződést* kötött egyesületünk az önkormányzattal az épület további működtetése céljából, mely a *Herényiek Háza* nevet kapta, jelképezve, hogy a herényi városrészen lakók közösségi házaként kíván működni.

Közösségi házunk átvételekor új dilemmák is megfogalmazódtak az egyesület tagjai fejében a jövőt illetően:

- a ház üzemeltetésének költségeire jelenleg még csak becsléseink vannak;
- előreláthatóan az üzemeltetés költségeinek egy részét, kb. 1/3-át tudjuk előteremteni pályázatokkal és szállásbevétellel;
- az Önkormányzati megszorítások miatt várhatóan nem bővül Szombathely város részéről a támogatás, állami támogatásra pedig nem számíthatunk.

Ebben a bizonytalan helyzetben is megpróbáltunk a pozitív elemekre koncentrálni:

- 2006 szeptemberében újabb tíz éves használatbavételi szerződést kötöttünk a helyi önkormányzattal;
- az építkezéssel kapcsolatos projekt minimum öt évig változatlan üzemeltetést ír elő, amit az önkormányzat is vállalt;
- az eddigi összefogás tovább fog erősödni, és ha jól csináljuk, akkor mindig lesznek támogatóink.

Úgy éreztük, óriási a kihívás, hiszen az addig 150 m²-es „falusi”, családias hangulatú kultúrház-

ból egyszerre egy 560 m²-es, több szinttel rendelkező közösségi ház lett, amelynek közösségi feladatai mellett egy kerékpáros kulturális centrum funkcióját is el kell látni, 14 fős szálláslehetőséggel. Még a hivatalos megnyitó előtt meghívtuk a környék lakóit és egyesületünk támogatóit egy kötetlen házbejárásra. Ezzel is arra szerettük volna ösztönözni lakótársainkat, hogy minél előbb vegyék birtokukba a házat, gondolkodjanak, mi minden jót lehet itt majd csinálni. Régi köreink nagy lendülettel nyomban birtokukba vették helyiségeit, de új körök indulására is inspirált az újjászületett épület. Ilyen a kismamák életét megkönnyítő Baba-mama Klub és a lappangó igényt kielégítő Magyar nótá- és népdalkör.

Elmondhatjuk, hogy eddigi eredményeinket a helyi lokálpatriotizmusra alapozó közös összefogással és a határozott érdekképviseléssel tudtuk elérni. Az új ház nagy kihívást jelentett egyesületünk tagjainak és a herényi közösségnek is. 2010-ben, az elmúlt három év tapasztalatával a hátunk mögött elmondhatjuk, hogy az üzemeltetés költségei – főként a gáz és áram – minden előzetes számításunkat felülmúlták. Az épület rezsije 2009-ben megközelítette a kétmillió forintot, emellett a ház fenntartása két állandó alkalmazottat is igényel (bérköltségük járulékokkal 4,8 millió forint). Sajnos, bevételi forrásaink korlátozottak. Eddigi bevételeink a terembérleti díjakból (1 millió forint), a jövedelemadó 1%-ból (közel 900 ezer forint), az önkormányzati támogatásból (3 millió forint), egyéb adományokból és támogatásokból, valamint az NCA pályázatból (1,7 millió forint) tevődtek össze. Nehéz időszak előtt állunk, hiszen a források beszűkültek, illetve jelentősen csökkenni látszanak. *Bízunk azonban a helyi közösségben*, amely eddig is átségitette a nehézségeken az egyesületet, mert úgy gondoljuk, nem lehet mindent csak pénzben mérni. Mi, ahogy eddig is, a közösségre építünk. *De bízunk abban is, hogy az önkormányzat továbbra is értékeli és támogatja azt a munkát, amelyet egyesületünk végzett és végez a városban az értéktartás, az értéktartás és a közösségépítés területén.*